

TRÄSKYDD

AKTUELLT FRÅN TRÄSKYDDSFÖRENINGEN OCH TRÄSKYDD SINSTITUTET

ISSN 0284-8457

TRÄSKYDD-SAKTUELLT Nr 2/01 nov-01

Sveriges främste träskyddsexpert har gått ur tiden. Träskyddsvärlden sörjer.

Bror Häger Sveriges världskände träskyddsexpert har avlidit efter en tids sjukdom.

Speciellt den nordiska träskyddsindustrin har mycket att tacka Bror för.

Utan uppfinningen av impregneringssaltet K 33 skulle Sverige och Norden inte kunnat bli en av de ledande regionerna i världen vad gäller tillverkning av impregnerat trä.

Denna uppfinning tillsammans med andra följduppfinningar har inneburit att trä kan, både ur effektivitets- och miljösynpunkt, mäta sig med vilket annat byggnadsmaterial som helst.

Brors grunder aktualiseras igen under träskyddsdagarna i Borås där en första avrapportering på livscykel-utvärderingen av impregnerat sågat och hyvlat trä kommer att avrapporteras. Förhoppningsvis kommer även denna produktgrupp i impregnerat trä att lika framgångsrikt kunna konkurrera med andra byggnadsmaterial som de impregnerade stolparna och sliparna kan.

Detta tillsammans med utvärderingar av olika impregneringsmedel för klass AB blir höjdpunkterna som kommer att presenteras oss 15-16 november. Traditionsenligt, efter Träskyddsföreningens extrastämma, kommer vi även att gå igenom hur framgångsrik impregneringsindustrin varit under föregående år.

Träskyddsbranschen ska komma ihåg att Bror är den som vi mest har att tacka för att vi i år återigen kunnat räkna in en produktion av impregnerat trä i Sverige som vida överträffar vad vi tidigare någonsin producerat, 800.000 m³.

Vi på kansliet föreslår att Ni som läser detta ägnar en tyst minut och en stunds eftertanke åt vad vi träskyddsfolk skulle sysslat med i dag om inte Bror med sin unika förmåga funnits.

Magnus Estberg

UllaBritt Kronberg

TRÄSKYDD utkommer med 3-4 nummer/år.

Ansvarig utgivare: Magnus Estberg, tel 08-791 23 60

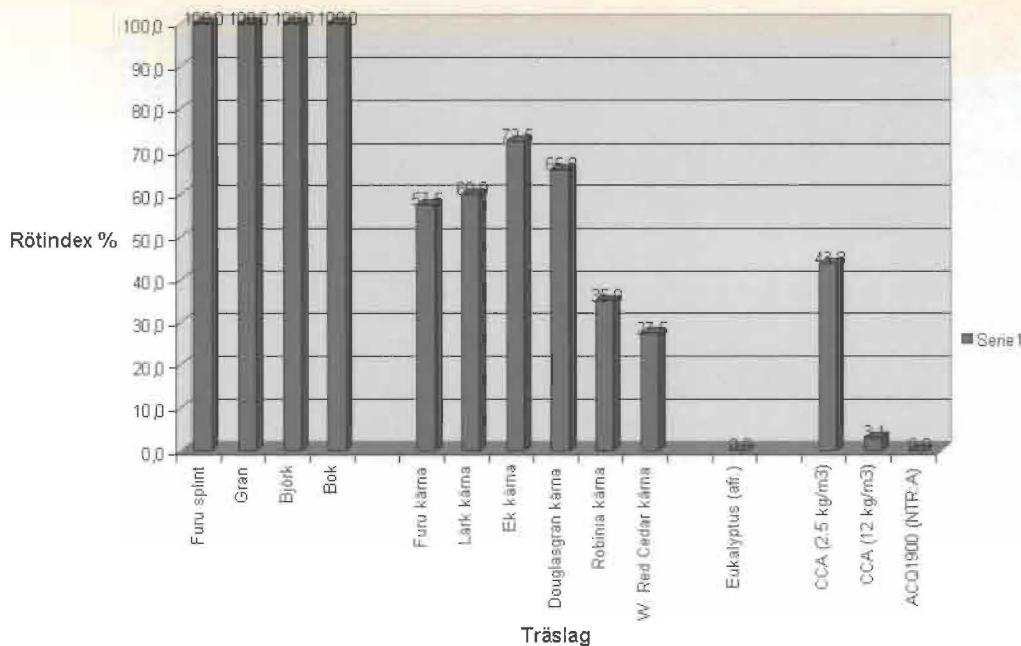
Redaktör: UllaBritt Kronberg, tel 08-791 23 60, fax 08-791 22 15

SVENSKA TRÄSKYDDSFÖRENINGEN

SVENSKA TRÄSKYDD SINSTITUTET

Fältförsök beständighet hos trä efter 3 år Simlångsdalen, SLU

Höstmötet i Borås, 15-16 november, lägger fast kraven på impregnerat trä.

Träskyddsbranschen i Sverige står nu inför sin största omvälvning sedan införandet av K 33. Nu behöver vi se till att NTR-impregnerat trä verkligen blir den kvalitetsprodukt bygghandlarna vill ha och behöver.

År 2002 ska bli det år när impregnerat trä på allvar blir en byggklar produkt som inte behöver eftertorkas av byggaren före byggnation.

För att säkerställa detta ska vi samtliga möta upp i Borås och se till att byggvaruhandeln och byggaren inte blir besvikna på våra byggprodukter i impregnerat trä.

Förutom att klara av detta ska vi, under dag ett, ta del av forskningen kring våra impregneringsmedel i klass NTR-AB samtidigt som SP redovisar hur kontrollen av vårt impregnerade trä utfallit under året. Viktigt för vår bransch är även utlovad preciserad rapport från våra norska impregneringskollegor om i vilken situation norskt impregnerat trä slutligen hamnat.

Under dag två kommer vi att under föreningens traditionella extrastämma fastställa branschens torkningsväg och Träskyddsföreningens ekonomi. Avslutningsvis tar vi del av positiva rön avseende NTR-impregnerat träns effektivitet och miljöanpassning. I detta block ingår även erfarenhetsredovisning av hur väl vår huvudstandard EN 351 fungerat i Norden. Det är denna standard som lagt grunden till NTR-impregnerat träns framgång ute i världen. Naturligtvis ska vi som vi brukar ha en trevlig och underhållande kväll mellan våra intensiva träskydds-dagar.

I anslutning till höstens träskydds-dagar hålls även en nordisk workshop i "Affaldsstrategier for impregneret traee". Det är våra nordiska grannar i Danmark som initierat detta avfallsmöte med stor betydelse för hela det nordiska träskyddet.

Trävetenskap i Uppsala tillsammans med Bundesforschungsanstalt i Hamburg ligger bakom de intressanta rönen om naturligt beständigt trä jämfört med NTR-impregnerat trä.

Redan i förra numret av Träskyddsaktuellt presenterade vi dessa avslöjande data om naturligt beständigt trä och NTR-impregnerat trä. Resultaten avslöjar att NTR-impregnerat trä står helt i en klass för sig när det gäller beständighet. Vi glömde däremot att presentera personerna och institutionerna som på eget initiativ startat denna viktiga utvärdering. Thomas Nilsson, ansvarig professor på Institutionen för trävetenskap på SLU, och Dr Andreas Rapp, på Bundesforschungsanstalt für Forst- und Holzwirtschaft i Hamburg, började samarbeta kring projektet för nästan fem år sedan utan egentlig finansiering. Som ett stöd och erkännande åt deras arbete kommer Svenska Träskyddsföreningen att donera en liten summa för att dessa personers viktiga arbete ska kunna fortsätta.

Vi vet efter tidigare års utvärderingar att fältförsöksmetodik ger de mest pålitliga resultaten avseende beständighet hos trä och träprodukter.

Glöggskottet möter upp 11 december.

Träskyddsföreningens mest uppmärksammade utskott, Glöggskottet, har på begäran redan fastlagt nästa givande möte. Tisdagen den 11:e december kl 15.00 träffas vi på föreningens kansli Drottning Kristinas väg 67C. Det är då de riktigt tunga besluten för träns framtida beständighet tas. Detta sker med största möjliga bredd på de församlade. Dvs alla från vanliga träflisgubbar till fullimpregnerade stolpfanatiker är välkomna. Boka in Er redan nu så att vi vet hur lång lista som behövs för årets önskingar.

Träimpregneringsindustrin i Sverige, produktionsåret 2000

Sammanfattning

	2000 (m ³)	1999 (m ³)	Förändring 2000-1999 (%)**
Totalproduktion inkl export	799 600	703 300	13,7
Antal producerande enheter	101	104	-2,9
Sliprar	10 600	15 100	- 30,0
Stolpar	53 400	49 800	7,4
Sågat och hyvlat virke	671 000	578 900	15,9
Stängselstolpar	42 000	38 800	7,9
Fönster-/dörrsnickerier	21 800	20 400	7,1
Övrigt	800	300	173,1
Vattenlösliga medel	709 600	621 900	14,1
Oljelösliga medel	25 600	24 100	6,2
Kreosot	64 400	57 300	12,3
Furu	646 800	516 500	25,2
Gran	152 800	186 800	-18,2
Bok	8 *	40 *	- 80
Totalexport	422 700	376 200	12,4
Sliprar	300	200	11,6
Stolpar	38 800	30 900	25,6
Sågat och hyvlat virke	362 700	327 300	10,8
Stängselstolpar	18 800	17 600	6,6
Fönster-/dörrsnickerier	1 500	200	579,2
Övrigt	600	0	
Vattenlösliga medel	378 600	347 600	8,9
Oljelösliga medel	4 000	2 000	96,0
Kreosot	40 100	26 600	50,7
Furu	277 600	197 300	40,7
Gran	145 100	178 900	-18,9

* Ingår ej i totalsumman

** Procentsatsen är framräknad från ej avrundade siffervärden

IRG Sekretariat, c/o KTH
Jöran Jermer
Drottning Kristinas väg 33 A
100 44 STOCKHOLM

Avs: Sv Träskyddsföreningen/Sv Träskyddsinstitutet
Box 5673
S-114 86 STOCKHOLM

Grundkurs i Träskydd går som vanligt av stapeln i början av februari.

Kursen, som är ett måste för alla impregnerare med impregneringsmedel i klass 1 ASS, är också det absolut bästa sättet för företagen att få en intresserad och kunnig personal vad gäller träskyddssidan. Ni företag som satsar på Er personal och värdesätter kunskap och ambition skicka era anställda till Träskyddsinstitutets och Arbetsmiljöverkets kurs vid Institutionen för Trävetenskap på SLU i Uppsala. Har Ni vid årets utgång inte fått någon inbjudan så kontaktar Ni föreningens kansli som ordnar saken.

Nu får träskyddsbranschen försöka klara sig utan vår tids största träskydds-uppfinnare.

Bror Hägers bortgång den 13 oktober i år, vid en ålder av 93 år, påminner oss alla vad han betytt för oss och vikten av att försöka utnyttja hans framsynta uppfinningar på bästa sätt.

Bror lade grunden till sin stora insats på träskyddsområdet genom att ta examen vid Kungliga Tekniska Högskolan i Stockholm på Kemilinjén år 1933. (K 33) Bror var mannen som var först med att få fram ett medel, CCA-K 33, som kunde konkurrera med kreosot om att skydda trä mot röta. Redan på 40-talet kom Bror med sin formulering av ett oxid-baserat medel innehållande koppar, krom och arsenik som, vid fälttester bland annat i USA, visade sig vara minst lika effektivt som kreosot. Sedan dess har vi i speciellt de nordiska länderna ända fram på 90-talet använt oss av detta medel till merparten av det impregnerade virket.

Bror nöjde sig inte med detta utan redan på femtiotalet kom han med ett impregneringsmedel som var fritt från arsenik och krom. Motiveringen till att kromen och arseniken tagits bort var miljömässig. Medlet var i huvudsak baserat på koppar som löstes upp med ammoniak i vatten. Detta medel kan man säga är grunden till de medel som i dag används i Sverige och större delen av övriga Norden vid klass AB-impregnering ovan mark.

Men Bror slog sig inte till ro med dessa framgångar. På sextiotalet kom han med ett impregneringskoncept som innebar impregnering, torkning och infärgning av virke i en och samma process, Royal-processen.

Denna process är fortfarande en av få processer som ger fullt färdigbehandlade snickerier direkt efter behandling.

En vidareutveckling av Royal-processen förde senare även fram till en ren torkningsprocess under vakuum i olja.

Bror har blivit erkänd för sina insatser som uppfinnare och bland annat har han fått IVAs, (Ingenjörsvetenskapsakademins) guldmedalj och har av dåvarande STU (Styrelsen för Teknisk Utveckling) placerats bland de 20 största uppfinnarna i Sverige. STU placerade Bror Häger och svensk tryckimpregnering tillsammans med kända uppfinnare som: Nobel och dynamiten, Eriksson och telefonen, Dahlén och AGA-systemet osv.

Trots allt erkännande var Bror inte nöjd med utvecklingen på träskyddsområdet utan ända fram till för några år sedan, vid en ålder av 90 år; kom han med nya impregneringsmedel som diskuteras med framtidstro inom träskyddsvärlden. Detta avspeglar sig också i att de nordiska fältförsöken innehåller anmärkningsvärt nya medel som uppfunnits av Bror.

Till sist, för att visa hur aktuellt Brors arbete inom träskyddssidan verkligen var, ska här tilläggas att Bror var den som initierade uppstart av de svenska fältförsöken med impregnerat trä och Bror har alltid hävdats att fältförsök måste vara den avgörande provningsmetoden vid utvärdering av nya träskyddsmedel.

Bror kommer alltid att finnas i våra hjärtan för sin envishet, sin framsynthet, sin uppfinningsrikedom och enastående förmåga att aldrig ge upp förrän problemen var lösta.

Vi har mist en personlighet med en kapacitet som är mycket sällsynt och vars storhet vi förmodligen inte kommer att få möta igen i vår träskyddsbransch.